EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 12.4.2019.
COM(2019) 179 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Atbrīvojumi, ko dalībvalstis piešķīrušas saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 181/2011 par autobusu pasažieru tiesībām un par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 2006/2004

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Atbrīvojumi, ko dalībvalstis piešķīrušas saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 181/2011 par autobusu pasažieru tiesībām un par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 2006/2004

1. IEVADS

1.1. Vispārīga informācija

Regulā (ES) Nr. 181/2011[1] ("Regula") ir noteiktas dažādas autobusu pasažieru tiesības Eiropas Savienībā. To piemēro no 2013. gada 1. marta.

Komisija šo ziņojumu iesniedz saskaņā ar Regulas 2. panta 6. punktu un 18. panta 2. punktu, kas paredz tai ziņot Eiropas Parlamentam un Padomei par atbrīvojumiem, kuri piešķirti saskaņā ar 2. panta 4. un 5. punktu un 18. panta 1. punktu.

1.2. Regulas darbības joma

Kopumā Regulu piemēro regulāriem nenorādītas kategorijas pasažieru pārvadājumiem (tādi braucieni, kas nodrošina pasažieru pārvadājumus ar autobusu noteiktos laika intervālos pa noteiktiem maršrutiem, pasažieriem iekāpjot un izkāpjot iepriekš noteiktās pieturvietās), ja iekāpšanas vai izkāpšanas vieta atrodas dalībvalsts teritorijā[2].

1.3. Regulas saturs

Pasažieriem, kas izmanto jebkura veida regulāros pārvadājumus neatkarīgi no plānotā attāluma, ir izdevīgas pamattiesības, kuras attiecas uz:

1) nediskriminējošiem pārvadājumu nosacījumiem (it sevišķi nediskriminējošiem tarifiem);

2) piekļuvi pārvadājumiem personām ar invaliditāti vai ierobežotām pārvietošanās spējām bez papildu maksas (pārvadātāji var atteikties pārvadāt pasažierus ar invaliditāti tikai tad, ja to pārvadāšana ir fiziski neiespējama, ņemot vērā transportlīdzekļa, autobusa pieturas vai autoostas infrastruktūras uzbūvi, vai ja tādējādi tiktu pārkāptas veselības un drošības prasības);

3) minimālajiem noteikumiem saistībā ar informāciju par braucienu, ko sniedz visiem pasažieriem pirms brauciena un brauciena laikā, tostarp informāciju par pasažieru tiesībām;

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. februāra Regula (ES) Nr. 181/2011 par autobusu pasažieru tiesībām un par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 2006/2004 (OV L 55, 28.2.2011., 1. lpp.).

[2] Turklāt ierobežots skaits noteikumu (vissvarīgākais no tiem ir par kompensāciju un palīdzību, kas pārvadātājiem ir jānodrošina nāves, miesas bojājumu vai bagāžas nozaudēšanas vai bojājuma gadījumā saistībā ar ceļu satiksmes negadījumiem) attiecas arī uz neregulāriem pārvadājumiem, kur pasažieru grupa ir izveidota pēc pasūtītāja vai paša pārvadātāja iniciatīvas.

4) sūdzību izskatīšanas mehānismu, kas pārvadātājiem ir jānodrošina visiem pasažieriem, un

5) neatkarīgām valsts izpildstruktūrām katrā dalībvalstī, kam ir pilnvaras nodrošināt Regulas izpildi un vajadzības gadījumā piemērot sodu[3].

Pasažieriem ir izdevīgas arī šādas papildu tiesības, izmantojot regulāros pārvadājumus, kuru plānotais attālums ir 250 km vai vairāk:

6) saņemt biļetes (elektroniskā vai papīra veidā) vai citus dokumentus, kas dod tiesības uz pārvadājumu;

7) saņemt kompensāciju un palīdzību nāves, miesas bojājumu vai bagāžas nozaudēšanas vai bojājuma gadījumā saistībā ar ceļu satiksmes negadījumu;

8) saņemt informāciju, ja pārvadājums ir atcelts vai atiešana aizkavējas;

9) saņemt visas biļetes cenas atlīdzinājumu vai mainīt maršrutu, ja pārvadājums ir atcelts vai atiešana ilgi aizkavējas;

10) saņemt atbilstīgu palīdzību, ja pārvadājums ir atcelts vai atiešana ilgi aizkavējas (piemērojams tikai gadījumā, ja plānotais brauciena ilgums ir vairāk nekā 3 stundas);

11) saņemt kompensāciju 50 % apmērā no biļetes cenas, ja pārvadātājs nepiedāvā pasažierim iespēju izvēlēties starp biļetes cenas atlīdzinājumu un maršruta maiņu, ja pārvadājums ir atcelts vai atiešana ilgi aizkavējas, un

12) bez papildu maksas saņemt īpašu palīdzību personām ar invaliditāti vai ierobežotām pārvietošanās spējām autoostās un autobusā.

2. Atbrīvojumi no Regulas piemērošanas[4]

2.1. Iekšzemes regulāro pārvadājumu atbrīvojumi no Regulas piemērošanas saskaņā ar Regulas 2. panta 4. punktu

Līdz 2017. gada 28. februārim dalībvalstis varēja pārredzamā un nediskriminējošā veidā piešķirt iekšzemes regulārajiem pārvadājumiem, kuru plānotais attālums ir vismaz 250 km, atbrīvojumus attiecībā uz tiesībām, kas nav pamattiesības. Šos atbrīvojumus varēja atjaunot vienu reizi uz laikposmu, kas nepārsniedz četrus gadus (uz laikposmu, kas beidzas ne vēlāk kā 2021. gada 28. februārī).

[3] Turklāt, tā kā Regula ir minēta pielikumā Regulai (EK) Nr. 2006/2004 par sadarbību starp valstu iestādēm, kas atbildīgas par tiesību aktu īstenošanu patērētāju tiesību aizsardzības jomā, valstu iestādes, kas sadarbojas ES patērētāju tiesību aizsardzības jomā, var savstarpēji sadarboties, lai izmeklētu ES autobusu pasažieru tiesību pārkāpumus un izmantotu kopīgus piespiedu izpildes pasākumus nolūkā atturēt operatorus no šo tiesību pārkāpšanas.

[4] Dalībvalstu piešķirto atbrīvojumu sarakstu, kas atjaunināts, pamatojoties uz dalībvalstu sniegto informāciju, Komisija publicē šeit: https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/themes/passengers/road/doc/exemptions-from-bus-coach-passengers-rights-and-obligations.pdf.

Kad šo Regulu sāka piemērot (2013. gadā), šādus atbrīvojumus piešķīra kopumā 13 dalībvalstis (Apvienotā Karaliste, Čehija[5], Francija, Grieķija, Horvātija, Igaunija, Latvija, Nīderlande, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Slovēnija un Ungārija[6]).

Kopumā 8 dalībvalstis (Apvienotā Karaliste, Horvātija, Igaunija, Latvija, Portugāle, Slovākija, Slovēnija un Ungārija) 2017. gadā nolēma šos atbrīvojumus atjaunot[7].

2.2. Atbrīvojumi regulāriem pārvadājumiem, ja būtiska šādu pārvadājumu daļa tiek veikta ārpus Eiropas Savienības (tostarp vismaz viena paredzētā pietura neatrodas ES), saskaņā ar Regulas 2. panta 5. punktu

Dalībvalstis varēja arī piešķirt atbrīvojumus no visas Regulas piemērošanas regulāriem pārvadājumiem, ja būtiska šādu pārvadājumu daļa tiek veikta ārpus ES (tostarp vismaz viena paredzētā pietura neatrodas ES). Šie atbrīvojumi, kas arī jāpiešķir pārredzamā un nediskriminējošā veidā, bija spēkā līdz 2017. gada 28. februārim, taču tos varēja atjaunot vienu reizi uz laikposmu, kas nepārsniedz četrus gadus (uz laikposmu, kas beidzas ne vēlāk kā 2021. gada 28. februārī).

2013. gadā šādus atbrīvojumus piešķīra kopumā 14 dalībvalstis (Apvienotā Karaliste, Austrija, Francija, Grieķija, Horvātija, Igaunija, Itālija, Latvija, Nīderlande, Slovākija, Slovēnija, Somija, Ungārija un Vācija).

Kopumā 9 dalībvalstis (Apvienotā Karaliste, Grieķija, Horvātija, Igaunija, Latvija, Slovākija, Slovēnija, Somija un Ungārija) 2017. gadā nolēma šos atbrīvojumus atjaunot[8].

2.3. Regulāro pārvadājumu atbrīvojumi no dažiem vai visiem noteikumiem, kas saistīti ar pasažieru ar invaliditāti vai pasažieru ar ierobežotām pārvietošanās spējām tiesībām, saskaņā ar Regulas 18. panta 1. punktu

Dalībvalstis var saviem iekšzemes pārvadājumiem nepiemērot dažus vai visus Regulas III nodaļas noteikumus par pasažieru ar invaliditāti vai pasažieru ar ierobežotām pārvietošanās spējām tiesībām, ja dalībvalstis nodrošina, ka to tiesību aktos personām ar invaliditāti un personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām ir paredzēts vismaz tikpat augsts aizsardzības līmenis kā Regulā. Dalībvalstis informē Komisiju par šādiem piešķirtajiem atbrīvojumiem. Ja šāds atbrīvojums ir uzskatāms par neatbilstīgu prasībai, ka personu ar invaliditāti un personu ar ierobežotām pārvietošanās spējām aizsardzības līmenis saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir vismaz tāds pats kā saskaņā ar Regulu, Komisija attiecīgi rīkojas.

Neviena dalībvalsts nav piešķīrusi atbrīvojumus, pamatojoties uz Regulas 18. panta 1. punktu.

[5] Čehija piešķīra atbrīvojumus tikai no Regulas 8., 19. un 21. panta.
[6] Ungārijas piešķirtais atbrīvojums neattiecas uz Regulas 7. pantu un 16. panta 1. punktu.
[7] Minētās dalībvalstis atbrīvojumus sāka piemērot 2018. gada 20. decembrī, kad tika pabeigts šā ziņojuma projekts.
[8] Minētās dalībvalstis atbrīvojumus sāka piemērot 2018. gada 20. decembrī, kad tika pabeigts šā ziņojuma projekts.

3. Atbrīvojumu apspriešana ar ieinteresētajām personām un valsts izpildstruktūrām

Pirms Eiropas Parlamentam un Padomei iesniegt ziņojumu par Regulas (ES) Nr. 181/2011 piemērošanu[9], Komisija 2016. gadā par Regulas piemērošanu apspriedās ar ieinteresētajām personām. Šīs apspriešanās laikā pasažieru organizācijas[10] kritizēja dalībvalstis par to, ka ir piešķirti pārāk daudzi atbrīvojumi. Tās uzskata, ka atbrīvojumu plašā piemērošana liedz pasažieriem pilnībā izmantot savas tiesības un mazina juridisko noteiktību (jo īpaši tāpēc, ka pasažieriem ir grūti noskaidrot, kurās dalībvalstīs ir noteikti kādi atbrīvojumi).

Tāpēc tajā pašā ziņojumā Komisija mudināja dalībvalstis, kuras bija piešķīrušas atbrīvojumus no Regulas piemērošanas, līdz 2017. gada 28. martam pārskatīt, vai, ņemot vērā šo valstu pieredzi, minētos atbrīvojumus ir jāturpina piemērot.

2017. gada septembrī Komisija aptaujāja valstu izpildstruktūras, lūdzot tām skaidrot, kāpēc to dalībvalsts ir nolēmusi piemērot vai nepiemērot šos atbrīvojumus[11].

Savus lēmumus par atbrīvojumu piešķiršanu dalībvalstis skaidroja šādi: Čehija, Nīderlande un Ungārija atbrīvoja iekšzemes regulāros pārvadājumus, lai dotu valstu operatoriem vairāk laika sagatavoties Regulas piemērošanai un veikt nepieciešamos ieguldījumus (piemēram, attiecībā uz flotes un infrastruktūras piekļūstamību). Igaunija un Latvija šādus pārvadājumus atbrīvoja, jo Regulas pilnīga piemērošana iekšzemes pārvadājumiem būtu ievērojams slogs operatoriem, kā rezultātā tiktu pārtraukta konkrētu pakalpojumu sniegšana. Horvātija šos atbrīvojumus piešķīra pēc valsts pārvadātāju pieprasījuma. Apvienotā Karaliste šos atbrīvojumus piešķīra saskaņā ar vispārējo valdības politiku izmantot visus tādus atbrīvojumus no ES tiesību aktiem, kas uzņēmumiem samazinātu izmaksas.

Igaunija, Latvija, Nīderlande un Vācija skaidroja, ka regulāriem pārvadājumiem, kuru būtiska daļa tiek veikta ārpus Eiropas Savienības, atbrīvojumi piemēroti tāpēc, lai no jauna apspriestu to divpusējos pasažieru autopārvadājumu nolīgumus ar trešām valstīm un šajos nolīgumos iekļautu līdzīgus pasažieru tiesību pantus.

4. Secinājumi

Vairākas dalībvalstis pirmajos četros gados piešķīra plašus atbrīvojumus no Regulas piemērošanas, lai autobusu pārvadātāji varētu sagatavoties tās piemērošanai. 2017. gadā, kad attiecīgajām dalībvalstīm bija jāpārskata, vai būtu jāturpina izmantot atbrīvojumus, dažas no šīm dalībvalstīm uzskatīja, ka autobusu pārvadātāji ir gatavi pilnībā piemērot Regulu un vairs nav nepieciešamības piemērot šos atbrīvojumus. Tomēr 10 dalībvalstis joprojām piemēro vienu vai divus šādus atbrīvojumus.

[9] COM(2016) 619 final.
[10] Eiropas Invaliditātes forums (EIF) un Eiropas Pasažieru federācija (EPF).
[11] http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupMeeting&meetingId=2166.